

การรักษาโรคด้วยวิธีการครอบแก้ว

วิธีการครอบแก้วคือการใส่กระบอกรีดหรือถ้วยเป็นเครื่องมือ โดยการใช้ความร้อนขับไล่อากาศภายในกระบอกรีดจนเกิดภาวะสุญญากาศขึ้น ทำให้เกิดแรงดูดบริเวณจุดลมปราณหรือตำแหน่งที่ต้องการจะทำการครอบแก้วเพื่อกระตุ้นบริเวณตำแหน่งที่ถูกครอบแก้วนั้นทำให้ผิวหนังบริเวณนั้นเป็นสีแดงจนแดงคล้ำคือเกิดการคลั่งของเลือดขึ้น ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายในการรักษาและป้องกันโรค

วิธีการครอบแก้ว หรือเรียกว่าวิธีการรักษาโดยใช้กระบอกรีดไม้ไผ่ดูมีบันทึกอยู่ในตำราโรค ของสุสานหม่าหวางตุง ในตำราแพทย์จีนโบราณก็มีบันทึกไว้มากมาย โดยเฉพาะแผนกศัลยกรรมใช้ในการรักษาโรคแผลฝีหนอง โดยการดูดเลือดขจัดหนอง ตามวิวัฒนาการทางการแพทย์ที่เจริญก้าวหน้า ไม่ว่าจะเป็นวัสดุที่ใช้หรือวิธีการครอบแก้วล้วนมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่ดีขึ้นหรือแม้แต่ขอบเขตของการรักษาที่กว้างขวางมากขึ้นเหมาะที่จะใช้กับแผนกศัลยกรรมและอายุรกรรม รวมทั้งแผนกฝังเข็ม

ชนิดของกระบอกรีดที่ใช้ มีมากมาย ปัจจุบันที่ใช้กันบ่อยๆ มีอยู่ 3 ชนิด

1. ไม้ไผ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 3 - 5 ซม. ความยาวของกระบอกรีดไม้ไผ่อยู่ระหว่าง 6 - 8 ซม. หรือ 8 - 10 ซม. ข้างหนึ่งของกระบอกรีดไม้ไผ่เป็นข้อปล้องสำหรับเป็นกั้นกระบอกรีด ส่วนอีกข้างหนึ่งทำเป็นปากกระบอกรีด ใช้มีดปลอกเปลือกสีเขียวของกระบอกรีดและขูดเอาเนื้อเยื่อด้านในของกระบอกรีดไม้ไผ่ออกด้วยทำเป็นกระบอกรีดทรงกลมคล้ายกลองและใช้กระดาษทรายขัดทำให้ปากกระบอกรีดเรียบลักษณะพิเศษของกระบอกรีดไม้ไผ่ ทำจากวัสดุที่หาได้ง่ายตามธรรมชาติมีราคาถูกและมีน้ำหนักเบาและไม่แตกแตกง่าย ส่วนข้อปล้องคือรูปร่างและรั้ว รวมทั้งแรงดูดไม่พอ
2. กระเบื้อง คือการเผาดินจนกลายเป็นกระเบื้อง มีทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ปากกระบอกรีดของกระเบื้องราบเรียบไม่คมมีทั้งใหญ่แต่กลมส่วนบริเวณปากและ

ก้นของกระบอกรีดก่อนข้างเล็ก รูปร่างคล้ายกลอง ข้อดีคือมีแรงดูดดี ส่วนข้อเสียคือแตกง่าย

3. แก้ว คือบนพื้นฐานของกระเบื้องเปลี่ยนมาเป็นแก้ว มีรูปร่างคล้ายลูกบอล ปากขอบของกระบอกรีดแก้วเรียบ แบ่งเป็น 3 ขนาดมีขนาดใหญ่ กลาง เล็ก มีข้อดีคือแก้วใสสามารถเห็นได้ชัดเจน เวลาครอบแก้วสามารถสังเกต เห็นผิวหนังบริเวณที่ทำการครอบแก้วไว้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสีผิวหรือเกิดการคลั่งของเลือดมากน้อยเพียงใดส่วนข้อเสียก็คือ แตกง่าย

วิธีการครอบแก้ว

การครอบแก้วมีมากมายหลายวิธี ส่วนวิธีที่ใช้บ่อยมีดังนี้

หัวแก้ว คือการใช้ไฟเผาไหม้ภายในแก้วที่จะครอบ ทำให้เกิดภาวะสุญญากาศแล้วรีบวางครอบลงไปบนตำแหน่งของร่างกายที่ต้องการจะครอบแก้ว ต่อไปนี้จะอธิบายถึงวิธีการครอบแก้วอย่างละเอียด

1. วิธีसानหัว คือ การใช้กระดาษข่อยๆ หรือใช้ ATERY คีบสำลีแอลกอฮอล์ 1 ก้อน จากนั้นใช้ไฟจุดเผา กระดาษหรือสำลีแอลกอฮอล์ แล้วนำเข้าไปนภายในกระบอกรีดแก้ว 1 - 3 รอบ (ระวังอย่าให้ปากขอบของกระบอกรีดแก้วที่จะครอบร้อน มิฉะนั้นอาจจะทำให้ผิวหนังพองเป็นแผลได้) หลังจากนั้นเอาไฟออกแล้วรีบครอบลงไปยังตำแหน่งที่ต้องการจะครอบแก้ว เนื่องจากวิธีนี้ภายในกระบอกรีดแก้วไม่มีไฟอยู่จึงค่อนข้างปลอดภัยและเป็นวิธีการครอบแก้วที่ใช้บ่อยที่สุด

2. วิธีโหวหัว คือ การใช้แผ่นกระดาษที่ติดไฟง่ายหรือสำลีแอลกอฮอล์ หลังจากจุดไฟแล้วใส่เข้าไปในกระบอกรีดแก้วแล้วรีบครอบลงบนบริเวณตำแหน่งที่ต้องการจะครอบแก้ว วิธีนี้เหมาะสำหรับเวลาอนดะแคงข้าง

3. วิธีดีจี้ คือ การใช้แอลกอฮอล์ 95% หรือเหล้าขาว หยดลงไปภายในกระบอกรีดแก้ว 1 - 3 หยด (ห้ามหยดเยอะเกินไปเพื่อป้องกันเวลาครอบลงไปแล้วไหลลงบนผิวหนังเกิดแผลพุพองได้) หลังจากนั้นเข้าไปที่หัวภายในกระบอกรีดแก้วจุดไฟแล้วรีบครอบลงไปบนตำแหน่งที่ต้องการจะครอบแก้ว

4. วิธีเทียนไหม คือ การใช้สำลีแอลกอฮอล์ 1 ก้อนขนาดเล็กหรือใหญ่ให้พอเหมาะแปะไว้ภายในกระบอกรีดแก้วบริเวณก้นของกระบอกรีดประมาณ 1/3 หลังจากนั้นจึงจุดไฟแล้วรีบครอบแก้วลงไปยังตำแหน่งบริเวณที่ต้องการจะครอบแก้ว

5. วิธีลิ้งหัว คือ การใช้วัสดุที่ขากต่อการเผาไหม้ เช่น ผาขวด (แต่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางต้องเล็กกว่าปากกระบอกรีดแก้วที่จะใช้ครอบ) นำมันวางไว้บนตำแหน่งที่ต้องการจะครอบแก้ว หลังจากนั้นหยดแอลกอฮอล์ 95% ลงไป หรือเอาสำลีแอลกอฮอล์วางลงไปข้างในผาขวดแล้วจึงจุดไฟ เสร็จแล้วรีบเอากระบอกรีดแก้วครอบลงไป

วิธีการครอบแก้วข้างต้น นอกจากวิธีसानหัวแล้ว นอกนั้นภายในกระบอกรีดแก้วล้วนมีไฟอยู่ เพราะฉะนั้นจึงต้องเพิ่มความระมัดระวังเพราะอาจจะทำให้เกิดแผลพุพองได้ วิธีการดัดด้วยน้ำ : ตามปกติแล้วจะเลือกใช้กระบอกรีดไม้ไผ่ที่สมบูรณ์ไม่มีรอยแตกร้าว 5 - 10 ใบ นำไปใส่ลงในหม้อแล้วเติมน้ำลงไปต้มจนเดือด หลังจากนั้นนำขึ้นมาจากหม้อโดยใช้ ATERY คีบที่ปากกระบอกรีดไม้ไผ่โดยหันปากกระบอกรีดไม้ไผ่คว่ำลงแล้วใช้ผ้าเช็ด

ที่ขอบปากกระบอกรีดไม้ไผ่อย่างรวดเร็วแล้วต้องรีบคว่ำลงบนตำแหน่งบริเวณที่ต้องการจะครอบแก้วหรืออาจจะใส่ยาสมุนไพรจีนลงไปด้วย ประเภทของยาสมุนไพรจีนที่ใส่ลงไปก็เพื่อช่วยขับลมและทำให้เลือดไหลเวียนดี ได้แก่ เชิงหัว ตูหัว ตังกุย หงสา หม่าหวาง โย่ยชวานเจียว มู่กัว ชวานอู เถ่าอู วิธีนี้เราเรียกว่า “ เข้ากวน ” ส่วนมากจะใช้สำหรับรักษาโรคปวดต่าง ๆ ที่เกิดจากลมหนาวชื้น และวิธีการครอบแก้วข้างต้นนี้ ปกติจะใช้ครอบไว้ประมาณ 10 - 15 นาที รอจนผิวหนังบริเวณที่ถูกครอบแก้วเปลี่ยนเป็นสีแดงจนถึงแดงคล้ำคือเกิดการคลั่งของเลือด จึงเอากระบอกรีดออก แต่ถ้าหากว่ากระบอกรีดที่ใช้มีขนาดใหญ่แล้วเกิดแรงดูดมาก เราอาจจะลดเวลาการครอบให้สั้นลง เพื่อป้องกันการเกิดแผลพุพอง โดยส่วนมากวิธีนี้มักจะใช้รักษาโรคปวดที่เกิดจากลมและความชื้น โรคหวัด ใอปวดกระเพาะอาหาร อาเจียน ปวดท้อง ท้องเสีย เป็นต้น

ในทางคลินิก ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความเหมาะสมกับการรักษา ในการรักษาจริงโดยการครอบแก้ว ยังมีอีกหลายวิธีดังต่อไปนี้

1. โฉ้วกวน หรือ เรียกอีกอย่างว่า ทูชกวน คือ ก่อนที่จะทำการครอบแก้ว ให้ใช้วาสลินหรือน้ำมันหล่อลื่น ทาลงไปบนตำแหน่งบริเวณที่จะทำการครอบแก้ว หรือทาไว้ที่ปากกระบอกรีดแก้วที่จะใช้ทำการครอบแก้ว จากนั้นนำแก้วครอบลงไปหลังจากนั้นใช้มือขวาจับกระบอกรีดแก้วให้แน่นแล้วเคลื่อนกระบอกรีดแก้วไปด้านบนเคลื่อนลงด้านล่างหรือเคลื่อนไปทางซ้ายแล้วเคลื่อนไปทางขวา เคลื่อนซ้ายไปมาตามตำแหน่งบริเวณที่ต้องการครอบแก้ว จนกว่าผิวหนังจะมีสีแดงจนถึงแดงเข้มหรือเกิดภาวะคลั่งของเลือดจึงเอากระบอกรีดแก้วออก วิธีนี้นิยมใช้กับเนื้อที่ขนาดใหญ่และมีกล้ามเนื้อมาก เช่น แผ่นหลัง เอว ก้น ต้นขา เป็นต้น เหมาะกับการรักษาโรคปวดจากลมและความชื้น รวมทั้งอาการชาด้วย
2. สานกวน คือ หลังจากครอบแก้วเสร็จแล้วรีบดึงเอาแก้วออก ทำเช่นนี้ซ้ำมาเข้าไปหลายครั้ง คือนำแก้วครอบลงไปเสร็จแล้วรีบดึงออกมา ทำไปเรื่อยๆ จนกว่าผิวหนังบริเวณนี้เปลี่ยนเป็นสีแดง จนถึงภาวะเลือดคลั่งจึงจะหยุดส่วนมากใช้ผู้ป่วยที่มีอาการปวดและชาที่ผิวหนังหรือสมรรถนะเสื่อมถอย
3. ซือเซี่ยปะก้าน คือ ทำการฆ่าเชื้อบริเวณตำแหน่งที่ต้องการทำการครอบแก้วและเมื่อนำเชื้อเรียบร้อยแล้วใช้เข็มขนาดหนึ่งถึงสามให้เลือดออกหรือใช้เข็มดอกเข็มเคาะตีหลังจากนั้นจึงครอบแก้วลงไปเมื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการรักษาส่วนมากใช้รักษาโรคไหลามทุ่ง ฝิหนองที่เต้านม เคล็ดขัดยอก เป็นต้น
4. หลิวจินปักกวน เรียกง่ายว่า เงินกวน คือหลังจากปักเข็มลงไปแล้วทิ้งไว้ จากนั้นจึงนำแก้วครอบลงไปโดยมีเข็มที่ปักอยู่เป็นจุดศูนย์กลาง ประมาณ 5 - 10 นาที รอจนผิวหนังเป็นสีแดง หรือ มีเลือดคลั่งจึงเอาแก้วออกแล้วถอดเข็มออกด้วย วิธีการรักษาแบบนี้สามารถใช้ประสิทธิภาพทั้งการฝังเข็มและการครอบแก้วควบคู่กัน

วิธีการเอาแก้วออก

เวลาที่เอาแก้วออก ถ้าหากว่าแก้วมีแรงดูดมาก ห้ามผู้ถอดแก้วใช้แรงพยายามดึงแก้วออก เพื่อป้องกันผิวหนังไม่ให้เกิดบาดแผล ตามปกติแล้วควรใช้มือซ้ายจับแก้วไว้แล้วใช้มือขวานำไปโป้งหรือนิ้วชี้กดด้านข้างของปากกระบอกรีดแก้ว เพื่อให้มีอากาศเข้าไปภายในกระบอกรีดแก้ว หลังจากนั้นจึงเอาแก้วออกได้

拔罐法

拔罐法是以罐为工具，利用燃烧排除罐内空气，造成负压，使之吸附于腧穴或应拔部位的体表，产生刺激，使被拔部位的皮肤充血、淤血，以达到防治疾病的目的。

拔罐法，或称吸筒疗法，古称角法，在马王堆汉墓出土的帛书《五十二病方》中就有记载，历代中医文献中亦多论述，主要为外科治疗疮疡时，用来吸血排脓。随着医疗实践的不断发展，不仅火罐的质料、拔罐的方法，已有改进和发展，而且治疗的范围也逐渐扩大，外科、内科等都有它的适应证，并经常和针刺配合使用，其作用有与灸法相似之处，故附于此。

1· 罐的种类

罐的种类很多，目前常用的罐有以下三种：

竹罐：用直径 3-5 厘米坚固无损的竹子，制成 6-8 或 8-10 厘米长的竹管，一端留节作底，另一端作罐口，用刀刮去青皮及内膜，制成形如腰鼓的圆筒。用砂纸磨光，使罐口光滑平整，竹罐的优点，取材较容易，经济易制，轻巧，不易摔碎。缺点容易爆裂、漏气，吸附力不大。
陶罐：是用陶土烧制而成，有大有小，罐口光滑平整，肚大而圆，口、底较小，其状如腰鼓。优点是吸附力大，缺点是易于摔碎、损坏。

玻璃罐：是在陶制罐的基础上，改用玻璃加工而成，其形如球状，罐口平滑，分大、中、小三种型号，也可用于广口罐头瓶代替。优点是质地透明，使用时可以观察所拔部位皮肤充血、淤血程度，便于随时掌握情况。缺点也是容易摔碎、损坏。

2· 拔罐方法

拔罐的方法很多，常用的有如下述：

火罐 是用火在罐内燃烧，形成负压，使罐吸附在皮肤上，具体操作方法有以下几种。闪火法 是用长纸条或用镊子夹酒精球一个，用火将纸条或酒精棉球点燃后，使火在罐内绕 1-3 圈（注意切勿将罐口烧热，以免烫伤皮肤）后，将火退出，迅速将罐扣在应拔的部位，即可吸附在皮肤上。此法因罐内无火，比较安全，是最常用的拔罐方法。投火法 是用易燃纸片或棉花，点燃后，投入罐内，迅速将罐扣在应拔的部位，即可吸附在皮肤上。此法适宜于

侧面横拔。滴酒法 是用 95%酒精或白酒，滴入罐内 1-3 滴（切勿滴酒过多，以免拔罐时流出，烧伤皮肤），沿罐内壁摇匀，用火点燃后，迅速将罐扣在用拔的部位。贴棉法 是用大小适宜的酒精棉一块，贴在罐内壁的下 1/3 处，用火将酒精棉点燃后，迅速扣在应拔的部位。架火法 即用不易燃烧、传热的物体，如瓶盖、小酒盅等（其直径要小于罐口），置于应拔部位，然后将 95%酒精数滴或酒精棉球置于瓶盖或酒盅内，用火将酒精点燃后，将罐迅速扣下。以上拔罐法，除闪火法外罐内均有火，故均应注意勿灼伤皮肤。水煮法 一般是先用 5-10 枚完好无损的竹罐，放在锅内，加水煮沸，用镊子将罐口朝下的夹出，迅速用凉毛巾紧#罐口，立即将罐扣在应拔部位，即能吸附在皮肤上。放入适量的祛风活血药物，如羌活、独活、当归、红花、麻黄、艾叶、川椒、木瓜、川乌、草乌等，即称药罐，多用于治疗风寒湿痹等症。以上诸法，一般留 10-15 分钟左右，待拔罐部位的皮肤充血，淤血时，将罐取下。若罐大而吸拔力强时，可适当缩短留罐的时间，以免起泡。多用于治疗风湿痹症，感冒咳嗽，胃痛，呕吐，腹痛，泄泻等。在临床，根据病情需要，在具体运用火罐时，还有以下几种方法：

走罐 亦称推罐，即拔罐时先在所拔部位的皮肤或罐口上，涂一层凡士林等润滑油，再将罐拔住，然后，医者用右手握住罐子，向上、下或左、右需要拔的部位，往返推动，至所拔部位的皮肤红润、充血甚或淤血时，将罐起下。此法宜于面积较大，肌肉丰厚部位，如脊背、腰臀、大腿等部位的麻木、风湿痹痛等症。

闪罐 即将罐拔住后，立即起下，如此反复多次地拔住起下，起下拔住，直至皮肤潮红、充血，或淤血为度，多用于局部皮肤麻木、疼痛或功能减退等疾患。

刺血（刺络）拔罐 即在应拔部位的皮肤消毒后，用三棱针点刺出血或用皮肤针叩打后，再行拔罐，以加强刺血治疗的作用，多用于治疗丹毒、扭伤、乳痈等。
留针拔罐，简称针罐，即在针刺留针时，将罐拔在以针为中心的部位上，约 5-10 分钟，待皮肤红润、充血或淤血时，将罐起下，然后将针起出，此法能起到针罐配合的作用。

3· 起罐法

起罐时，若罐吸附过强时，切不可用力猛拔，以免擦伤皮肤。一般先用左手夹住火罐，右手拇指或食指从罐口旁边按压一下，使气体进入罐内，即可将罐取下。

注意事项

拔罐时要选择适当体位和肌肉丰满的部位。若体位不当、移动、骨骼凸凹不平，毛发较多的部位均不适用。

拔罐时要根据所拔部位的面积大小而选择大小适宜的罐。操作时必须迅速，才能使罐拔紧，吸附有力。

用火罐时应注意勿灼伤或烫伤皮肤。若烫伤或留罐时间太长而皮肤起水泡时，小的勿须处理，仅敷以消毒纱布，防止擦破即可。水泡较大时，用消毒针将水放出，涂以龙胆紫药水，或用消毒纱布包敷，以防感染。

皮肤有过敏、溃疡、水肿及大血管分布部位，不宜拔罐。高热抽搐者，以及孕妇的腹部、腰骶部位，亦不宜拔罐。

ข้อควรระวัง

เวลาที่ทำการครอบแก้วต้องเตรียมทำให้เหมาะสมและเลือกบริเวณ ที่มีกล้ามเนื้อมาก ถ้าหากจัดเตรียมทำไม่เหมาะสมมีการขยับหรือเคลื่อนไหวบริเวณที่มีกล้ามเนื้อน้อยมีแต่กระดูกสูงต่ำไม่สม่ำเสมอหรือบริเวณที่มีขนค่อนข้างมากล้วนไม่เหมาะสมที่จะทำการครอบแก้วเวลาที่ทำการครอบแก้วควรต้องเลือกใช้ขนาดของกระบอกแก้วให้เหมาะสมกับบริเวณที่จะทำการครอบแก้ว ขั้นตอนในการครอบแก้วจำเป็นต้องทำอย่างรวดเร็วจึงจะมีแรงดูดแน่นดี การใช้วิธีหัวแก้วนั้นต้องเพิ่มความระมัดระวังอย่าให้ลากหรือเผาโดนผิวหนัง ถ้าหากลากหรือเผาโดนผิวหนังหรือเวลาในการครอบแก้วนานเกินไปจนเกิดคุดม่น้ำพุพองขึ้น ถ้าเป็นบาดแผลเล็กหรือคุดม่น้ำเล็กๆ ก็ไม่ต้องจัดการอะไร เพียงแค่ปิดแผลไว้เพื่อจะได้ไม่ไปโดนจนทำให้แผลขยายใหญ่ขึ้น แต่ถ้าหากคุดม่น้ำพุพองมีขนาดใหญ่ ต้องใช้เข็มเจาะเอาน้ำออกแล้วทาศึกษาฆ่าเชื้อทันที หรือปิดแผลไว้เพื่อป้องกันการติดเชื้อถ้าผิวหนังมีแผล บวม น้ำหรือตำแหน่งของหลอดเลือดใหญ่ไม่เหมาะสมที่จะทำการครอบแก้ว ผู้ป่วยที่มีไข้สูงและมีการชักรวมทั้งบริเวณท้องของผู้มีครรภ์หรือบริเวณหลังเอว กระเบนเหน็บล้วนไม่ควรจะทำการครอบแก้วทั้งสิ้น

TEL.02-2231111 FAX.02-2231251

www.huachiewtcm.com